

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 6 septembrie 2018¹

Cauza C-502/17

**C&D Foods Acquisition ApS
împotriva
Skatteministeriet**

(cerere de decizie preliminară formulată de Vestre Landsret [Curtea de Apel a Regiunii de Vest, Danemarca])

„Trimitere preliminară – Sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată – Societate holding – Deducerea taxei achitate în amonte – Cheltuieli efectuate pentru servicii achiziționate în legătură cu cesionarea preconizată a unor titluri de participare la o filială”

I. Introducere

1. Curtea a tratat deja, în diferite proceduri, dreptul unei societăți holding de a deduce TVA-ul achitat în amonte în legătură cu achiziționarea unor titluri de participare². Cazul de față se referă la problematica în oglindă, care până în prezent nu a fost luată în considerare atât de des, a cesionării de titluri de participare de către o societate holding³.

2. Astfel, procedura va oferi Curții ocazia de a-și preciza jurisprudența cu privire la dreptul societăților holding de a deduce TVA-ul achitat în amonte. În particular, va fi abordată de asemenea specificarea condițiilor în care trebuie admisă o legătură directă și imediată cu o anumită operațiune desfășurată în aval, care este necesară în vederea deducerii.

II. Cadrul juridic

3. Cadrul juridic al Uniunii în prezenta cauză îl constituie dispozițiile Directivei 2006/112/CE (denumită în continuare „Directiva TVA”) ⁴.

4. Articolul 9 alineatul (1) din Directiva TVA prevede:

„«Persoană impozabilă» înseamnă orice persoană care, în mod independent, desfășoară în orice loc orice activitate economică, indiferent de scopul sau rezultatele activității respective.

¹ Limba originală: germană.

² A se vedea de exemplu Hotărârea din 20 iunie 1991, Polysar Investments Netherlands (C-60/90, EU:C:1991:268), Hotărârea din 14 noiembrie 2000, Floridienne și Berginvest (C-142/99, EU:C:2000:623), Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495), Hotărârea din 6 septembrie 2012, Portugal Telecom (C-496/11, EU:C:2012:557), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496), precum și, recent, Concluziile noastre prezentate în cauza Ryanair (C-249/17, EU:C:2018:301).

³ În scopul prezentei cauzei, ar trebui remarcată în special Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665).

⁴ Directiva 2006/112 a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

Orice activitate a producătorilor, comercianților sau persoanelor care prestează servicii, inclusiv activitățile miniere și agricole și activitățile prestate în cadrul profesiunilor liberele, este considerată «activitate economică». Exploatarea bunurilor corporale sau necorporale în scopul obținerii de venituri cu caracter de continuitate este de asemenea considerată activitate economică. [...]"

5. Articolul 135 din Directiva TVA prevede, între altele, următoarele:

„(1) Statele membre scutesc următoarele operațiuni: [...]"

(f) operațiuni, inclusiv negocierea, dar exceptând gestionarea sau păstrarea, cu acțiuni, titluri de participare, obligațiuni și alte valori mobiliare, dar exceptând documentele reprezentând titluri de proprietate asupra bunurilor și drepturile sau valorile mobiliare prevăzute la articolul 15 alineatul (2); [...]"

6. Potrivit articolului 167 din Directiva TVA, dreptul de deducere „ia naștere în momentul în care taxa deductibilă devine exigibilă”. Articolul 168 din această directivă prevede:

„În măsura în care bunurile și serviciile sunt utilizate în scopul operațiunilor taxabile ale unei persoane impozabile, persoana impozabilă are dreptul, în statul membru în care efectuează operațiunile respective, de a deduce din valoarea TVA, pe care are obligația de a o plăti, următoarele sume:

(a) TVA-ul datorat sau achitat în statul membru în cauză pentru bunurile care îi sunt sau care urmează a-i fi livrate sau pentru serviciile care îi sunt sau urmează a-i fi prestate de o altă persoană impozabilă; [...]"

7. În ceea ce privește dreptul național, trebuie să se facă trimitere la Lovbekendtgørelse nr. 966 din 14 octombrie 2005 (Legea privind taxa pe valoarea adăugată), care era aplicabilă în perioada în litigiu.

III. Situația de fapt și litigiul principal

8. Societatea daneză C&D Foods face parte din grupul internațional Arovit. C&D Foods deținea, în perioada în discuție în litigiul principal, 100 % din titlurile de participare ale Arovit Holding, care deținea, la rândul său, toate titlurile de participare ale Arovit Petfood. Grupul cuprinde încă 13 societăți din diferite țări europene, ale căror titluri de participare sunt deținute de Arovit Petfood.

9. Începând din anul 2007, C&D Foods a furnizat subfilialei sale, Arovit Petfood, pe baza unui acord de administrare, diferite servicii de administrare și IT supuse TVA-ului, precum contabilitate, control financiar și planificare bugetară. Drept remunerație, aceasta a primit de la Arovit Petfood o sumă corespunzând costurilor salariale, la care s-au adăugat o „marjă comercială” de 10 % și TVA-ul danez, de 25 %. În ceea ce privește celelalte societăți ale grupului, rolul C&D Foods se limita la deținerea titlurilor de participare la aceste societăți.

10. În anul 2009, banca islandeză Kaupthing Bank a achiziționat grupul Arovit, care se confrunta cu dificultăți economice. Kaupthing Bank a analizat, cu ajutorul a diverse societăți de audit și a cabinetului de avocatură Holst Advokater, posibilitățile de restructurare a grupului Arovit. În acest scop, aceasta a încheiat contracte de consultanță cu respectivii auditori, ale căror onorarii majorate cu TVA au fost achitate de C&D Foods.

11. În cadrul acestei analize, Holst Advokater a întocmit pentru C&D Foods cel puțin un contract, având ca obiect vânzarea titlurilor de participare deținute de C&D Foods la Arovit Holding și la Arovit Petfood unui cumpărător încă necunoscut. Pentru acest serviciu de consultanță, Holst Advokater a facturat C&D Foods onorariul corespunzător plus TVA. Cu toate acestea, în toamna anului 2009, s-a renunțat la eforturile privind vânzarea, deoarece nu a putut fi găsit niciun cumpărător.

12. C&D Foods a solicitat deducerea TVA-ului pentru onorariile plătite către Holst Advokater și societățile de audit. Atât SKAT (autoritatea vamală și fiscală daneză), cât și, după formularea unei contestații, Landsskatteret (autoritatea fiscală daneză supremă) au refuzat însă deducerea TVA-ului achitat în amonte. În motivare, acestea au menționat că serviciile de consultanță nu ar fi fost prestate către C&D Foods, respectiv că cheltuielile nu prezentau legătura necesară cu operațiunile în aval supuse TVA-ului realizate de C&D Foods.

13. Împotriva acestor decizii, C&D Foods a introdus o acțiune care este în curs de judecare în primă instanță în fața Vestre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Vest), având în vedere chestiunile de principiu pe care aceasta le ridică. Prin decizia din 15 august 2017, primită de Curte la 18 august 2017, Vestre Landsret (Curtea de Apel din Regiunea de Vest) a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 168 din Directiva [2006/112] trebuie să fie interpretat în sensul că, în împrejurări precum cele din litigiul principal, o societate holding are dreptul la deducerea în totalitate a TVA-ului aferent serviciilor prestate în amonte în cadrul unei evaluări «due diligence» efectuate în vederea unei cesionări preconizate, însă nerealizate, a titlurilor de participare deținute la o filială a căreia societatea holding îi furnizează servicii de administrare și servicii informatice care sunt supuse TVA-ului?
- 2) Răspunsul la întrebarea precedentă este influențat de faptul că prețul serviciilor de administrare și al serviciilor informatice supuse TVA-ului, prestate de societatea holding în cadrul activității sale economice, este o sumă astfel stabilită încât corespunde cheltuielilor efectuate de societatea holding cu salariile angajaților, la care se adaugă o «marjă comercială» de 10 %?
- 3) Indiferent de răspunsurile date la întrebările precedente, poate exista un drept de deducere în situația în care costurile serviciilor de consultanță în discuție în litigiul principal sunt considerate cheltuieli generale și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții?”

14. În cadrul procedurii scrise în fața Curții, au prezentat observații atât Danemarca, cât și Comisia.

IV. Aprecieri juridică

15. Prin cele trei întrebări formulate, instanța de trimitere ar dori să afle, în esență, dacă o societate holding, care desfășoară o activitate economică, are dreptul la deducerea TVA-ului achitat pentru cheltuieli efectuate în legătură cu un proiect de cesionare de titluri de participare. Activitatea economică a societății holding constă tocmai în prestarea de servicii de management subfilialei⁵, ale cărei titluri de participare urmau a fi vândute împreună cu titlurile de participare ale filialei.

⁵ Conform unei jurisprudențe constante, aceasta este o activitate economică; a se vedea Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495, punctul 21), Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctele 30 și 31), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 21).

A. Cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare

16. În temeiul articolului 168 din Directiva TVA, dreptul de deducere există în măsura în care o persoană impozabilă utilizează livrarea de bunuri sau prestarea de servicii în scopul operațiunilor sale taxabile. Acest lucru presupune ca persoana impozabilă să fie beneficiarul respectivelor bunuri sau servicii⁶. Prin urmare, C&D Foods beneficiază de dreptul de a deduce TVA-ul numai pentru TVA-ul plătit în legătură cu serviciile de consultanță al căror beneficiar a fost ea însăși. Dimpotrivă, deducerea de către C&D Foods a TVA-ului aferent serviciilor supuse TVA al căror beneficiar a fost Kaupthing Bank este, de la bun început, exclusă.

17. Instanța de trimitere subliniază însă că cererea sa de decizie preliminară nu privește aspectul care persoană este în mod întemeiat beneficiarul cheltuielilor cu serviciile de consultanță supuse TVA-ului. Împotriva acestei susțineri, trebuie precizat că Curtea nu este competentă pentru a răspunde la întrebări preliminare ipotetice⁷. Astfel, următoarele considerații se referă numai la deducerea TVA-ului plătit către Holst Advokater, întrucât numai în acest caz reiese în mod clar din decizia de trimitere că C&D Foods a avut calitatea de beneficiar al serviciilor de consultanță.

B. Cu privire la răspunsul la întrebările preliminare

18. Prima întrebare preliminară se referă, în general, la dreptul C&D Foods de a solicita deducerea TVA-ului plătit pentru serviciile de consultanță prestate de Holst Advokater, servicii contractate în legătură cu cesionarea preconizată de titluri de participare ale Arovit Petfood.

19. Întrebările preliminare a doua și a treia privesc în special „legătura directă și imediată” existentă între cheltuielile în litigiu și operațiunile în aval concrete, respectiv preconizate, mai exact operațiunile realizate în baza acordului de administrare încheiat cu Arovit Petfood, respectiv cesionarea de titluri de participare preconizată.

20. Întrucât legătura cu activitatea economică este o condiție prealabilă a dreptului de deducere a TVA-ului achitat în amonte vizat la prima întrebare, răspunsul dat la cele trei întrebări preliminare trebuie să fie unul comun.

21. Îndoielile instanței de trimitere cu privire la temeinicia dreptului de deducere a TVA-ului achitat în amonte al C&D Foods se bazează, în esență, pe două elemente.

22. Pe de o parte, se pune întrebarea dacă cesionarea preconizată a titlurilor de participare poate fi considerată o activitate economică și dacă, prin urmare, intră în sfera de aplicare a TVA-ului (a se vedea în această privință punctul 1). În faza următoare, se pune întrebarea dacă și, în caz afirmativ, în ce circumstanțe se poate stabili existența unei legături directe și imediate între operațiunile în amonte și activitatea taxabilă. Astfel, nici în cazul în care operațiunile în amonte sunt legate în mod direct și imediat de o operațiune scutită, dreptul la deducerea TVA-ului nu există (a se vedea în această privință punctul 2).

23. În subsidiar, vom analiza în final și în ce condiții ar trebui răspuns afirmativ în ceea ce privește legătura cu întreaga activitate economică a C&D Foods (a se vedea în această privință punctul 3).

⁶ A se vedea în acest sens Hotărârea din 22 februarie 2001, Abbey National (C-408/98, EU:C:2001:110, punctul 32).

⁷ Hotărârea din 16 iulie 1992, Meilicke (C-83/91, EU:C:1992:332, punctul 23), Hotărârea din 22 noiembrie 2005, Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709, punctele 34 și 37), și Hotărârea din 21 decembrie 2016, Tele2 Sverige și Watson și alții (C-203/15 și C-698/15, EU:C:2016:970, punctul 130).

1. Cesionarea titlurilor de participare ale Arovit Petfood considerată ca activitate economică

24. Desigur, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, simpla achiziție și deținerea unei participații la o societate nu reprezintă o activitate economică în sensul articolului 9 alineatul (1) din Directiva TVA⁸. Totuși, situația este diferită atunci când achiziția sau deținerea de titluri de participare ale unei societăți se face în scopul imixtiunii directe sau indirecte în administrarea societăților respective⁹. Potrivit jurisprudenței, sunt considerate imixtiuni tipice în administrarea unei societăți serviciile administrative, financiare sau comerciale (așa-numitele „servicii de management”)¹⁰.

25. Și într-o situație precum cea din litigiul principal, în care este implicat un așa-numit holding intermediar, prestarea de servicii de management trebuie considerată activitate economică în sensul Directivei TVA. Astfel, elementul decisiv pentru calificarea ca activitate economică este realizarea de operațiuni taxabile de către C&D Foods. Acest lucru este ilustrat în mod clar de cea mai recentă hotărâre a Curții pronunțată în cauza Marle Participations¹¹.

26. În conformitate cu jurisprudența Curții, principiile prezentate trebuie de asemenea extinse și la cazurile de cesionare de participații care pun capăt imixtiunilor supuse TVA în administrarea filialei¹².

27. La rândul său, nici vânzarea de titluri de participare nu constituie în sine o activitate economică. Încetarea și începerea unei activități economice trebuie însă, potrivit jurisprudenței, tratate în același mod din motive de neutralitate fiscală¹³. Așa cum, în anumite condiții, achiziția de titluri de participare poate fi un act pregătitor pentru o activitate economică, care intră în domeniul de aplicare al TVA-ului, același lucru trebuie să fie valabil în cazul cesionării de titluri de participare prin care este încetată o activitate economică. În caz contrar, s-ar face o distincție arbitrară între cele două scenarii¹⁴. Această idee a fost subliniată de asemenea de Comisie în observațiile scrise prezentate.

28. În special în ceea ce privește cesionarea titlurilor de participare la o societate, Curtea a statuat, în cauza SKF, caracterul economic al activității unei societăți holding care, prin cesionarea tuturor acțiunilor deținute de ea la o filială, și-a încetat participarea la această filială¹⁵. Astfel a încetat de asemenea activitatea economică care constase anterior în prestarea de servicii de management către filiala respectivă¹⁶.

29. O situație similară se află de asemenea la originea litigiului principal: prin vânzarea titlurilor de participare la Arovit Holding, precum și a titlurilor de participare la Arovit Petfood, C&D Foods a urmărit încetarea activității economice constând în prestarea de servicii de management taxabile către Arovit Petfood.

8 Hotărârea din 20 iunie 1991, Polysar Investments Netherlands (C-60/90, EU:C:1991:268, punctul 17), Hotărârea din 14 noiembrie 2000, Floridienne și Berginvest (C-142/99, EU:C:2000:623, punctul 17), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 20).

9 Hotărârea din 20 iunie 1991, Polysar Investments Netherlands (C-60/90, EU:C:1991:268, punctul 14), Hotărârea din 14 noiembrie 2000, Floridienne și Berginvest (C-142/99, EU:C:2000:623, punctul 17), Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495, punctul 19), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 20).

10 Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495, punctul 21), Hotărârea din 6 septembrie 2012, Portugal Telecom (C-496/11, EU:C:2012:557, punctul 34), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 21).

11 Hotărârea din 5 iulie 2018, Marle Participations (C-320/17, EU:C:2018:537, punctul 35); în această privință este, totuși, discutabil dacă închirierea unui teren poate fi considerată „imixtiune în administrarea” unei societăți.

12 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 34).

13 Hotărârea din 20 iunie 1996, Wellcome Trust (C-155/94, EU:C:1996:243, punctul 33), Hotărârea din 3 martie 2005, Fini H (C-32/03, EU:C:2005:128; punctele 22-24), Hotărârea din 26 mai 2005, Kretztechnik (C-465/03, EU:C:2005:320, punctul 19), și Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 34).

14 A se vedea în acest sens Hotărârea din 22 februarie 2001, Abbey National (C-408/98, EU:C:2001:110, punctul 35), Hotărârea din 29 aprilie 2004, Faxworld (C-137/02, EU:C:2004:267, punctul 39), și Hotărârea din 3 martie 2005, Fini H (C-32/03, EU:C:2005:128; punctele 23 și 24).

15 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 33).

16 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 32).

30. Această concluzie nu este pusă în discuție nici de faptul că veniturile obținute din vânzarea titlurilor de participare urmau a fi utilizate pentru achitarea datoriilor față de noul proprietar al grupului, Kaupthing Bank, în timp ce în cauza SKF, urma să aibă loc o restructurare a grupului. Astfel, spre deosebire de cauza SKF, în litigiul principal nu mai erau planificate operațiuni taxabile viitoare. Cu toate acestea, acest lucru este irelevant pentru următoarele trei motive.

31. În primul rând, Curtea a explicat că dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte există chiar și atunci când persoana impozabilă, după ce a beneficiat de serviciile în discuție, nu mai efectuează operațiuni, întrucât și-a încetat în mod definitiv activitatea economică¹⁷. Astfel, situația nu poate fi diferită în cazul în care persoana impozabilă utilizează contravaloarea operațiunilor sale care conduc la încetarea activității sale economice pentru a-și achita datoriile.

32. În al doilea rând, noțiunea de activitate economică – ca și alte noțiuni care definesc operațiunile taxabile, în temeiul Directivei TVA – trebuie stabilită în mod obiectiv¹⁸ și, prin urmare, este irelevant scopul final urmărit de o persoană impozabilă prin efectuarea unei cheltuieli¹⁹. Motivația economică a persoanei impozabile în efectuarea unui act nu poate fi, așadar, elementul decisiv.

33. În al treilea rând, nici din hotărârea pronunțată în cauza BLP Group nu reiese că, în cazul operațiunilor utilizate pentru stingerea datoriilor, ar trebui, în general, exclus dreptul la deducerea TVA-ului achitat în amonte.

34. În acest din urmă caz, o societate holding cesionase titluri de participare la o filială față de care aceasta nu prestase niciun fel de operațiuni taxabile. BLP Group a argumentat că legătura cu celelalte activități taxabile ale sale ar consta în faptul că ar utiliza veniturile obținute din vânzarea titlurilor de participare pentru stingerea datoriilor și, astfel, în mod indirect, și-ar consolida celelalte activități economice. Totuși, Curtea a respins acest argument. Prin urmare, aceasta a refuzat în final deducerea nu pentru că veniturile ar fi fost utilizate pentru stingerea datoriilor, ci întrucât nu exista o legătură directă și imediată cu o activitate taxabilă²⁰.

35. Din toate acestea, rezultă că vânzarea preconizată de titluri de participare în împrejurări precum cele din litigiul principal – și anume în vederea încetării unei activități taxabile – trebuie considerată o activitate economică și, prin urmare, intră în domeniul de aplicare a TVA-ului.

¹⁷ Hotărârea din 22 februarie 2001, Abbey National (C-408/98, EU:C:2001:110, punctul 35), Hotărârea din 29 aprilie 2004, Faxworld (C-137/02, EU:C:2004:267, punctul 39), și Hotărârea din 3 martie 2005, Fini H (C-32/03, EU:C:2005:128, punctele 23 și 24).

¹⁸ A se vedea Hotărârea din 12 ianuarie 2006, Optigen și alții (C-354/03, C-355/03 și C-484/03, EU:C:2006:16, punctul 44), Hotărârea din 6 iulie 2006, Kittel și Recolta Recycling (C-439/04 și C-440/04, EU:C:2006:446, punctul 41), și Hotărârea din 16 decembrie 2010, Euro Tyre Holding (C-430/09, EU:C:2010:786, punctul 28).

¹⁹ Hotărârea din 6 aprilie 1995, BLP Group (C-4/94, EU:C:1995:107, punctul 24), Hotărârea din 8 iunie 2000, Midland Bank (C-98/98, EU:C:2000:300, punctul 20), Hotărârea din 6 septembrie 2012, Portugal Telecom (C-496/11, EU:C:2012:557, punctul 38), și Hotărârea din 22 februarie 2001, Abbey National (C-408/98, EU:C:2001:110, punctul 25).

²⁰ Hotărârea din 6 aprilie 1995, BLP Group (C-4/94, EU:C:1995:107, punctul 27). Existența unei legături directe și imediate va trebui încă examinată în cele ce urmează; a se vedea mai jos punctul 36 și următoarele din prezentele concluzii.

2. O legătură directă și imediată cu activitatea economică taxabilă?

36. Cu toate acestea, dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte poate fi invocat doar în legătură cu cheltuieli efectuate în legătură directă și imediată²¹ cu o operațiune taxabilă în aval. Potrivit jurisprudenței Curții, asemenea cheltuieli sunt legate în mod direct și nemijlocit de anumite operațiuni în aval atunci când fac parte din elementele constitutive ale prețului acestora²². În plus, poate fi invocat dreptul de deducere a TVA-ului aferent cheltuielilor generale ale unei întreprinderi, cheltuieli care se numără printre elementele constitutive ale prețului produselor acesteia²³.

37. Dimpotrivă, ca regulă generală, nu există dreptul la deducerea TVA-ului achitat în amonte²⁴ în cazul în care există o legătură directă și imediată cu o activitate scutită de taxă²⁵.

38. Cu toate acestea, conform articolului 135 alineatul (1) litera (f) din Directiva TVA, este necesar ca „operațiunile cu acțiuni, titluri de participare, obligațiuni și alte valori mobiliare” să fie scutite de la plata TVA-ului de către statele membre. Această dispoziție a fost transpusă în legislația națională prin articolul 13 alineatul (1) punctul 11 din legea daneză privind TVA-ul.

39. Potrivit jurisprudenței Curții, intră sub incidența acestei norme de drept al Uniunii acele operațiuni susceptibile să creeze, să modifice sau să stingă drepturile și obligațiile părților asupra unor titluri de valoare, dar care depășesc simpla (cu caracter punctual) achiziționare și vânzare de titluri de valoare, care nu reprezintă în niciun caz o activitate economică²⁶. Astfel cum a fost indicat mai sus, acesta este cazul vânzării preconizate a titlurilor de participare la Arovit Petfood, în cadrul litigiului principal²⁷.

40. În consecință, operațiunea preconizată ar fi fost scutită de TVA în temeiul articolului 135 alineatul (1) litera (f) din Directiva TVA.

41. Prin urmare, este necesar să se analizeze dacă serviciile de consultanță în litigiu au o legătură directă și imediată cu activitatea scutită de taxă preconizată.

42. Nu în toate cazurile o operațiune în aval concretă poate fi delimitată de restul operațiunilor care constituie ansamblul activității economice a unei persoane impozabile. Dacă totuși acest lucru este posibil, este necesar, în primul rând, a se analiza legătura directă și imediată cu această operațiune concretă²⁸. Abia ulterior va fi necesar a se examina dacă respectivele cheltuieli, în calitate de componente ale prețului tuturor serviciilor, au o legătură directă și imediată cu ansamblul activității economice (așa-numitele „cheltuieli generale”).

21 Hotărârea din 6 aprilie 1995, BLP Group (C-4/94, EU:C:1995:107, punctele 18 și 19), Hotărârea din 8 iunie 2000, Midland Bank (C-98/98, EU:C:2000:300, punctul 20), Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 57).

22 Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495, punctul 31), Hotărârea din 26 mai 2005, Kretztechnik (C-465/03, EU:C:2005:320, punctul 35), Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 57), și Hotărârea din 14 septembrie 2017, Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:683, punctul 28).

23 Hotărârea din 27 septembrie 2001, Cibo Participations (C-16/00, EU:C:2001:495, punctul 33), Hotărârea din 26 mai 2005, Kretztechnik (C-465/03, EU:C:2005:320, punctul 37), Hotărârea din 6 septembrie 2012, Portugal Telecom (C-496/11, EU:C:2012:557, punctul 37), și Hotărârea din 14 septembrie 2017, Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:683, punctul 29).

24 Articolul 169 din Directiva TVA reglementează de exemplu câteva excepții.

25 Hotărârea din 6 aprilie 1995, BLP Group (C-4/94, EU:C:1995:107, punctul 28), Hotărârea din 14 septembrie 2006, Wollny (C-72/05, EU:C:2006:573, punctul 20), Hotărârea din 12 februarie 2009, Vereniging Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (C-515/07, EU:C:2009:88, punctul 28), Hotărârea din 13 martie 2008, Securenta (C-437/06, EU:C:2008:166, punctul 30), și Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 59), precum și Concluziile noastre prezentate în cauza Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:283, punctul 37).

26 Hotărârea din 13 decembrie 2001, CSC Financial Services (C-235/00, EU:C:2001:696, punctul 33), și Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 48).

27 A se vedea punctul 26 din prezentele concluzii.

28 A se vedea în această privință Concluziile noastre prezentate în cauza Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:283, punctele 36 și 37).

43. În cazul cesionării de titluri de participare, Curtea verifică, pentru a stabili legătura directă și imediată a unei operațiuni în amonte cu această tranzacție, dacă cheltuielile efectuate se regăsesc în prețul acțiunilor sau al titlurilor de participare²⁹.

44. În acest context, instanța de trimitere pare să considere că nu poate fi stabilită o legătură directă și imediată cu vânzarea preconizată a titlurilor de participare, întrucât costurile serviciilor de consultanță nu ar fi putut avea un impact asupra prețului titlurilor de participare. Din acest motiv, aceasta întreabă în mod direct prin intermediul întrebărilor a doua și a treia în ce condiții cheltuielile pentru servicii de consultanță pot fi invocate drept cheltuieli generale.

45. Trebuie însă precizat că exprimarea Curții, conform căreia cheltuielile efectuate trebuie să se regăsească în prețul acțiunilor sau al titlurilor de participare, nu înseamnă că este necesară o majorare efectivă a prețurilor, de exemplu, prin adăugarea unei anumite sume la prețul de vânzare.

46. Acest lucru este ilustrat de exemplul societăților pe acțiuni cotate la bursă: prețul acțiunii se stabilește la bursă, de regulă, pe baza cursului actual al acțiunii și nu printr-o negociere între vânzător și cumpărător. Prin urmare, exprimarea Curții trebuie înțeleasă în sensul că cheltuielile trebuie să aibă un efect direct de reducere asupra profitului realizat dintr-o anumită tranzacție cu privire la titluri de participare sau la acțiuni și nu numai asupra profitului total al întreprinderii. Operațiunile în amonte trebuie, prin urmare, să fie într-o legătură atât de strânsă cu vânzarea titlurilor de participare, încât, din punct de vedere economic, să constituie o componentă imediată a prețului operațiunii vizate.

47. În plus, spre deosebire de ceea ce presupune C&D Foods, existența unei legături cu vânzarea scutită de taxă a titlurilor de participare nu este exclusă doar pentru că, în cele din urmă, vânzarea nu a avut loc. Recunoașterea actelor pregătitoare ca activități economice depinde, la rândul său, în astfel de cazuri, și în cadrul deducerii TVA-ului achitat în amonte, de legătura cu operațiunile în aval preconizate³⁰.

48. O astfel de legătură pare să existe în orice caz – astfel cum subliniază și Comisia în observațiile sale scrise – între serviciul de consultanță furnizat de Holst Advokater și cesionarea urmărită a titlurilor de participare la Arovit Petfood. Astfel, obiectul consultanței a fost tocmai proiectul de contract privind cesionarea titlurilor de participare. Așadar, costurile acestei consultanțe par să fie legate în mod foarte direct de operațiunea scutită urmărită.

49. Utilizării acestui criteriu nu i se opune nici hotărârea pronunțată în cauza Iberdrola, care a definit un criteriu foarte generos în ceea ce privește caracterul imediat al legăturii. Curtea nu s-a pronunțat însă, în această situație, cu privire la atribuirea unei anumite operațiuni în aval: hotărârea sa privea numai legătura cu întreaga activitate economică a persoanei impozabile³¹.

50. Având în vedere considerațiile de mai sus, este de competența instanței naționale să determine³² dacă serviciile de consultanță în cauză au avut o legătură directă și imediată cu cesionarea, scutită de taxă, astfel cum prevede articolul 135 alineatul (1) litera (f) din Directiva TVA, a titlurilor de participare la Arovit Petfood. În acest caz, C&D Foods nu ar avea dreptul la deducerea TVA-ului achitat în amonte.

29 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 62), precum și Hotărârea din 30 mai 2013, X (C-651/11, EU:C:2013:346, punctul 56).

30 A se vedea Hotărârea din 29 noiembrie 2012, Gran Via Moinești (C-257/11, EU:C:2012:759, punctul 27), și Hotărârea din 22 octombrie 2015, Sveda (C-126/14, EU:C:2015:712, punctul 20).

31 A se vedea Hotărârea din 14 septembrie 2017, Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:683, punctul 29).

32 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctele 63 și 73).

3. Legătura cu întreaga activitate economică

51. Numai în cazul în care – și acest lucru este subliniat și de Comisie în observațiile sale scrise – instanța de trimitere nu poate stabili o legătură directă și imediată cu operațiunile scutite legate de cesionarea preconizată a acțiunilor, ar trebui examinată legătura cu întreaga activitate economică³³.

52. În acest sens, se vor aplica, în esență, aceleași principii. Dacă Curtea cere, și în ceea ce privește deductibilitatea cheltuielilor generale, ca costul prestațiilor în amonte să fie încorporat în prețul bunurilor sau al serviciilor pe care persoana impozabilă le livrează, respectiv, le prestează³⁴, prin aceasta nu este stabilită o cerință cu privire la o creștere matematică a prețurilor. Măsura descrie doar legătura economică necesară dintre prestațiile din amonte și cele din aval³⁵.

53. O astfel de legătură nu necesită însă o creștere efectivă a prețurilor, ci doar ca, pentru toate produsele sau serviciile persoanei impozabile, anumite cheltuieli să fie incluse în elementele de preț. Acest aspect a fost de asemenea subliniat de Comisie în observațiile scrise prezentate. Prin urmare, aspectul decisiv în acest sens este ca prestațiile din amonte să aibă legătură, din punct de vedere economic și în mod obiectiv, cu activitatea impozabilă³⁶, de exemplu în așa fel încât să existe o dependență între nivelul profitului și acestea.

54. O altă soluție ar fi aceea de a refuza deducerea TVA-ului unei persoane impozabile care nu poate sau nu vrea să-și majoreze prețurile atunci când costurile sale cresc. Acest lucru ar constitui o încălcare evidentă a principiului neutralității fiscale.

55. În consecință, nu rezultă altceva nici în ceea ce privește situația specială a unei marje fixe a profitului, abordată în cea de-a doua întrebare preliminară. Este adevărat că, într-o asemenea situație, este exclus – și acest lucru pare să fi fost urmărit de instanța de trimitere prin întrebarea sa – ca cheltuielile cu serviciile de consultanță să se reflecte efectiv în prețurile facturate de C&D Foods pentru serviciile de management. Astfel, este facturat un preț care constă în cheltuielile salariale plus o „marjă comercială” de 10 %. Acest lucru nu înseamnă însă că este exclusă în toate cazurile o legătură cu astfel de operațiuni. Astfel, independent de creșterea efectivă a prețurilor, anumite cheltuieli fac parte din componentele prețului bunurilor livrate sau al serviciilor prestate de către o persoană impozabilă.

56. Totuși, un argument împotriva unei deduceri complete a TVA-ului cu titlu de cheltuieli generale ar putea fi acela că serviciul de consultanță ar putea avea legătură de asemenea cu cesionarea titlurilor de participare la filiala directă (Arovit Holding), în raport cu care C&D Foods acționează ca o societate holding pură³⁷. Astfel, ar putea fi necesară o repartizare a deducerii TVA-ului achitat în amonte între activitățile economice și cele neeconomice ale societății. Cu toate acestea, nici întrebările preliminare nu conțin vreo mențiune în acest sens, nici decizia de trimitere nu conține suficiente elemente pentru a face posibil un răspuns pertinent.

57. Trebuie, totuși, să amintim încă o dată că legătura cu întreaga activitate economică nu este relevantă dacă este posibil de la bun început să se stabilească în mod clar legătura cu o anumită operațiune din aval scutită. În acest caz, este exclusă luarea în considerare cu titlu de costuri generale.

33 A se vedea în această privință Concluziile noastre prezentate în cauza Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:283, punctele 36 și 37), deja menționate în mai multe rânduri.

34 Hotărârea din 29 octombrie 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, punctul 60).

35 A se vedea mai multe detalii în această privință în Concluziile noastre în cauza Iberdrola Inmobiliaria Real Estate Investments (C-132/16, EU:C:2017:283, punctele 25-31).

36 Hotărârea din 22 octombrie 2015, Sveda (C-126/14, EU:C:2015:712, punctul 29).

37 În conformitate cu jurisprudența, holdingurile financiare pure nu sunt considerate persoane impozabile în sensul prevăzut la articolul 9 alineatul (1) din Directiva TVA; a se vedea Hotărârea din 20 iunie 1991, Polysar Investments Netherlands (C-60/90, EU:C:1991:268, punctul 17), Hotărârea din 14 noiembrie 2000, Floridienne și Berginvest (C-142/99, EU:C:2000:623, punctul 17), și Hotărârea din 16 iulie 2015, Larentia + Minerva și Marenave Schiffahrt (C-108/14 și C-109/14, EU:C:2015:496, punctul 20), precum și punctul 24 din prezentele concluzii.

V. Concluzie

58. Din considerațiile de mai sus, rezultă că la întrebările adresate de Vestre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Vest, Danemarca) trebuie să se răspundă după cum urmează:

- „1) Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2006/112/CE trebuie interpretat în sensul că fac parte din activitatea economică în sensul acestei dispoziții atât actele pregătitoare în vederea începerii respectivei activități, cât și actele care duc la încetarea acesteia. Din acest motiv, cesionarea titlurilor de participare la o subfilială, prin care este încetată o activitate impozabilă exercitată anterior, și anume imixtiunea în administrarea acestei societăți în vederea realizării de operațiuni taxabile, reprezintă o activitate economică în sensul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2006/112.
- 2) Articolul 168 din Directiva 2006/112 trebuie interpretat în sensul că o societate holding nu are dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte aferent serviciilor de consultanță supuse TVA, pe care le-a achiziționat în vederea cesionării preconizate a titlurilor de participare la o subfilială, dacă există o legătură directă și imediată între aceste servicii de consultanță și operațiunile urmărite de cesionare a titlurilor de participare, care sunt scutite de TVA în temeiul articolului 135 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/112. Sarcina de a aprecia acest aspect revine instanței naționale.”